

SP-fractie Weert
Dhr. Bert Peterse
Beekpoort 10
6001 HA WEERT

Weert, **18 JUNI 2015**

Onderwerp : Art. 40 vragen over 'sociale recherche, kostendelersnorm en fraudewet'
Ons kenmerk : Z/15/3081

Beste meneer Peterse,

Op 11 mei 2015 ontvingen wij uw brief "schriftelijke vragen, conform artikel 40 van het reglement van orde" over de onderwerpen "Sociale recherche, kostendelersnorm en fraudewet".

Uw vragen

Wij zullen hierna uw (twaalf) vragen beantwoorden.

1. Heeft de gemeente Weert zelf sociaal rechercheurs in dienst (al dan niet in samenwerking met andere gemeenten) of is dit commercieel uitbesteed?

De gemeente Weert heeft een team Sociale recherche, bestaande uit twee sociaal rechercheurs (2 fte) en twee preventiemedewerkers (1,9 fte). Zij zijn in dienst van de gemeente Weert en voeren ook werkzaamheden uit ten behoeve van de gemeente Nederweert. Naar rato van het aantal uitkeringsgerechtigden compenseert Nederweert de gemeente Weert voor deze inzet. Zie ook antwoord op vraag 4.

2. A. Indien dit is uitbesteed, op welke basis is dit uit besteed?

B. Wordt er gewerkt volgens een No cure no pay constructie?

C. Tot wanneer loopt het contract en met welk bedrijf is een contract afgesloten?

Niet aan de orde, zie het antwoord op vraag 1.

3. Is het college het met de SP eens dat het onwenselijk is sociaal researchewerk commercieel uit te besteden op een No cure no pay basis? Zo nee, waarom niet?

Het college heeft hier geen standpunt over in hoeven te nemen omdat de vraag zich niet heeft voorgedaan. Mocht zich de vraag wel voordoen zal het college dan alsnog een standpunt innemen. Op voorhand kan wel worden aangegeven dat, gelet op de recente uitspraak van de Centrale Raad van Beroep hierover, het commercieel uitbesteden van sociaal researchewerk juridisch zeer complex is en veelal zelfs in strijd met de wet is. Er zijn overigens geen plannen om een onderzoek te doen naar het commercieel uitbesteden van sociaal researchewerk.

4. Wat zijn de uitvoeringskosten voor het sociaal recherchewerk en voor welk bedrag aan fraude is er in 2014 opgespoord?

De uitvoeringskosten zijn, exclusief gemeentelijke overheadkosten, € 221.000. Nederweert heeft voor de inzet van sociale recherche € 26.000 betaald, zodat per saldo de inzet van sociale recherche € 195.000 kost. In 2014 is in totaliteit een bedrag van € 15.888 aan fraude teruggevorderd.

Nadrukkelijk willen wij opmerken dat uit een vergelijk tussen uitvoeringskosten enerzijds en opgespoorde fraude anderzijds geen conclusie getrokken kan worden over de effectiviteit van handhaving. Het team sociale recherche verricht namelijk naast repressieve taken ook preventieve werkzaamheden.

Daarnaast zorgt het (vroegtijdig) beëindigen van een uitkering veelal geen fraudebedrag (terugvordering) op, maar wel een besparing naar de toekomst op. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een door Stimulansz, in samenspraak met het Ministerie van SZW, ontwikkeld rekenmodel (besparingscalculator) dat inzicht geeft in besparingen als gevolg van handavingsinzet.

Tot 2009 werd dit besparingsbedrag opgenomen in het Prestatieverslag dat jaarlijks aan de gemeenteraad werd voorgelegd. Vanaf 2010 is het Prestatieverslag vervallen en geïntegreerd in de begroting.

Door de inzet van team handhaving in 2014 is het volgende 'resultaat' gegenereerd:

Boete (bijstand):	€ 18.051
Boete (inburgering):	€ 2.500
Fraude:	€ 15.888
Besparing in 2014:	€ 409.947
Besparing na 2014:	€ 932.018
Totaal	€ 1.378.404

5. A. Hoeveel dossiers zijn er in 2014 door de sociale recherche onderzocht?

De sociale recherche heeft in 2014 voor de gemeente Weert 251 onderzoeken uitgevoerd.

B. In hoeveel gevallen heeft dat in 2014 geleid tot het beëindigen van een uitkering?

In 2014 zijn, als direct gevolg van het onderzoek van de sociale recherche, van de onder A genoemde gevallen 23 uitkeringen beëindigd. Daarnaast zijn door de eerder genoemde (251) onderzoeken 26 uitkeringen geweigerd/afgewezen en zijn 6 uitkeringen aangepast. Van alle onderzoeken heeft bijna 22% ook daadwerkelijk 'iets' opgeleverd. In 78% bleek er geen grond te zijn voor aanpassing van de uitkering.

C. In hoeveel gevallen werd er als gevolg daarvan vanuit de Fraudewet een maatregel opgelegd?

Voor de beantwoording van de vraag zijn wij ervan uit gegaan dat u 'boete' bedoelt in plaats van 'maatregel'. Een boete wordt opgelegd bij fraude en andere schending van de inlichtingenplicht. Een maatregel wordt opgelegd bij schending van andere verplichtingen. Bij de onder A genoemde onderzoeken heeft in 41 gevallen een boeteonderzoek plaatsgevonden en is in 31 gevallen daadwerkelijk een boete opgelegd.

D. Zijn er in 2014 na het 5.B. genoemde aantal beëindigen/ stopzetten van uitkeringen bezwaar/beroepsprocedures aangespannen? Zo ja, hoeveel? En hoeveel daarvan hebben geleid tot het terugdraaien/ herzien van het besluit?

Bij de onder A genoemde onderzoeken heeft in 14 gevallen een bezwaar- of beroepsprocedure plaatsgevonden. In 1 geval is het aangevallen primaire besluit teruggedraaid of herzien.

6. In hoeverre richt de aanpak zich op echte fraudeurs en aanpakken van grote zaken? Zo nee, waarom niet? En is het college het met de SP eens dat hier de prioriteit zou moeten liggen?

Weert pakt zowel de grotere fraudezaken als kleinere fraudezaken aan. Bij de kleinere fraudezaken is de bewijslast meestal relatief vrij eenvoudig rond te krijgen. Veelal worden we hierin ondersteund door bestanden die via het Inlichtingenbureau worden verkregen. De grote zaken hebben veelal een grotere doorlooptijd, zijn vaak complex en daarnaast lastig bewijsbaar. Zo leert ervaring dat samenwoningsfraude in het grootste deel van de gevallen niet rond te krijgen is of later strandt bij de Centrale Raad van Beroep. Daarnaast geldt dat de aanpak van grotere zaken (fraudebedrag meer dan € 50.000) door verhoging van de fraudegrens bemoeilijkt is voor handhavers. Er dient namelijk aan het begin van het onderzoek al duidelijk te zijn of er sprake is of kan zijn van een strafrechtelijke zaak. Is dit niet duidelijk dan heeft sociaal rechercheur geen strafrechtelijke bevoegdheden. Gevolg hiervan is dan dat voortijdig in het onderzoek de klant benaderd moet worden, omdat bewijsstukken niet op een andere manier te verkrijgen zijn. Dit is in het voordeel van de klant, omdat zo de uiteindelijk vastgestelde nadeelperiode (veel) korter kan zijn dan de daadwerkelijke periode van regelovertreiding. Blijkt in de loop van het onderzoek dat er mogelijk strafrechtelijke afhandeling noodzakelijk is, dan zal hiertoe door de sociaal rechercheurs worden overgegaan.

Het in de brief genoemde LCSR heeft ook geconcludeerd dat de aangiftegrens verlaagd moet worden om optimaal te kunnen handhaven.

Dit alles laat onverlet dat we fraude, klein en groot, met dezelfde aandacht oppakken.

7. In hoeverre vreest het college met de SP dat de kostdelersnorm tot 'kleine' fraude gaat leiden?

Voordat de zogenaamde 'kostdelersnorm' in de bijstandswet werd geïntroduceerd werd de bijstandsuitkering ook al verlaagd als de uitkeringsgerechtigde kosten kon delen. De verlaging was bij twee of meer personen hoger dan bij één persoon. Bij één persoon bedroeg de verlaging ongeveer € 120 per maand en bij twee of meer personen ongeveer € 240 per maand. Ook in die situatie kon het voor uitkeringsgerechtigden verleidelijk lijken om te frauderen om zo een hogere uitkering te verkrijgen. Dit wordt in essentie met de kostdelersnorm niet anders. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat het 'voordeel' voor een frauderende uitkeringsgerechtigde hoger wordt.

8. Op welke wijze wil het college de kostdelersnorm gaan handhaven?

De handhaving van de kostdelersnorm zal op dezelfde wijze plaatsvinden als onder het oude bijstandsregime. Net als onder de Wet werk en bijstand is controle op de woonsituatie van uitkeringsgerechtigden belangrijk. Zo zullen verhuisbewegingen van medebewoners van uitkeringsgerechtigden die per 1 juli 2015 onder de kostdelersnorm vallen nadrukkelijk worden bekeken. Waar nodig zal een nader onderzoek en/of huisbezoek plaatsvinden.

9. Kan het college aangeven hoeveel uitkeringsgerechtigden onder de kostdelersnorm (zittend bestand) gaan vallen? Welk percentage van het zittend bestand is dit?

Alle uitkeringsgerechtigden die op 31 december 2014 een bijstandsuitkering hadden en op dat moment met anderen in een woning woonden vallen onder het overgangsrecht kostdelersnorm. Dat houdt in dat de kostdelersnorm voor hen pas vanaf 1 juli 2015 gaat gelden. Deze groep wordt voor de vraagstelling betiteld als 'zittend bestand'. Nieuwe instroom (vanaf 1 januari 2015) valt namelijk al gelijk onder de kostdelersnorm. In 225 gevallen is bij het 'zittende bestand' onderzoek gedaan naar de kostdelersnorm. Dit is ongeveer 25% van het totale bestand. Op dit moment zijn de onderzoeken nog in volle gang. Uitgaande van de signalen vanuit de praktijk blijkt dat er bij ongeveer 60% van de tot nu toe onderzochte gevallen sprake is van toepassing van de kostdelersnorm.

Bij de 'nieuwe instroom' zijn in de 58 gevallen 5 gevallen waarbij de kostdelersnorm wordt toegepast, dit is bijna 10%. Met 'nieuwe instroom' wordt bedoeld uitkeringen algemene bijstand met een ingangsdatum na 31-12-2014.

10. Op welke wijze worden deze mensen ingelicht? Wordt hierbij ook ingegaan op de fraudewet en op de risico's, rechten en plichten bij een huisbezoek e.d.? Immers is recent het protocol huisbezoeken vastgesteld (TILS-1072).

Het in 2013 vastgestelde protocol huisbezoek WIZ is inderdaad kort geleden opnieuw vastgesteld. Dit omdat één en ander juridisch technisch aangepast moest worden. Dit protocol is echter inhoudelijk niet gewijzigd. Dit omdat onder de Wet werk en bijstand, net als onder de Participatiewet, een huisbezoek een middel kan zijn om de woonsituatie vast te kunnen stellen. Dit ingrijpende middel past Weert overigens alleen toe wanneer daar gegronde reden voor is. Hierbij wordt, anders dan geschetst wordt in de door u aangehaalde uitzending van de Monitor, nadrukkelijk aangegeven wat de rechten en plichten zijn. Ook wordt aangegeven wat de consequenties van weigering is. Dit wordt op schrift gesteld en alleen na schriftelijke instemming wordt een woning binnen getreden. Deze instemming wordt bij iedere afzonderlijke ruimte in de woning verkregen. Zie hiervoor ook de bijlage bij het Protocol huisbezoek WIZ. We gaan niet, zoals in grotere steden wel het geval is, "standaard" bij iedere aanvraag algemene bijstand op huisbezoek. Dit is ook expliciet aangegeven in het collegebesluit van 28 april 2015 (BW-008293). Daarnaast zal dit ook expliciet worden verankerd in het fraudebeleidsplan dat in 2015 nog in een herschreven versie aan de raad wordt voorgelegd.

11. Is het college het eens met de SP dat de kostdelersnorm tot fraude kan leiden, terwijl vanuit andere beleidsuitgangspunten het toepassen van de kostdelersnorm ongewenst is? Kunt u uw standpunt nader toelichten?

Bij de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel Wet maatregelen WWB dat de kostdelersnorm introduceerde is veel aandacht besteed aan de kostdelersnorm. In de media aangehaalde 'mantelzorgboete' kreeg daarbij ruime aandacht. Hierbij is door de staatssecretaris besloten om voor ouderen binnen de AOW een uitzondering te maken op de kostdelersnorm. Discussie over of de kostdelersnorm haaks staat op andere wet- en regelgeving is een, overigens gepasseerde, Haagse discussie. Dit college ziet voor haarzelf geen plek en rol om zich hierin (alsnog) te mengen.

12. Wat is het totale voorziene uitvoeringsbudget voor 2015 (met en zonder toepassen van overheadkosten) voor het verstrekken van de uitkeringen in het kader van de Participatiewet (WWB, IOAZ, IAOW, enzovoort)? Welk bedrag is in totaal voorzien aan uitkeringen in 2015 in het kader van de participatiewet?

Het begrote bedrag aan uitkeringen levensonderhoud (het zogenaamde "BUIG-budget") is voor 2015 € 12.855.700. Het uitvoeringsbudget zelf, inclusief overhead, bedraagt € 1.987.273. Dit is het bedrag dat nodig is om de uitkeringen te verstrekken. In dit bedrag zitten tevens de uitvoeringskosten van bijzondere bijstand en minima beleid. De uitvoeringskosten van re-integratie en WMO zitten hier niet in.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Weert,

De secretaris,

De burgemeester,

The image shows two handwritten signatures in black ink. The signature on the left is shorter and more compact, corresponding to the 'De secretaris' label. The signature on the right is much larger, more elaborate, and loops around, corresponding to the 'De burgemeester' label. Both signatures are written over the printed names of the respective officials.